

KRONIKA

BEATA AFELTOWICZ

Uniwersytet Szczeciński

ORCID: 0000-0002-4487-9411

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „DYSKURSY TRZECIEGO TYSIĄCLECIA IV”, POBIEROWO, 8–9 MAJA 2017 ROKU

Ośrodek Wypoczynkowo-Szkoleniowy Uniwersytetu Szczecińskiego w nadmorskim Pobierowie już po raz czwarty był siedzibą obrad cyklicznej ogólnopolskiej konferencji naukowej z udziałem gości zagranicznych „Dyskursy trzeciego tysiąclecia”. Jej inicjatorką i główną organizatorką jest dr hab. Ewa Pajewska, prof. US, kierownik Zakładu Współczesnego Języka Polskiego w Instytucie Polonistyki i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Szczecińskiego (obecnie Instytut Polonistyki, Kulturoznawstwa i Dziennikarstwa¹). W skład komitetu organizacyjnego wchodził pracownicy Zakładu: dr hab. Jolanta Ignatowicz-Skowrońska, prof. US, dr hab. Piotr Wojdak oraz dr Beata Afeltowicz.

W symposium wzięło udział 20 naukowców, którzy reprezentowali 8 polskich ośrodków naukowych (Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Samodzielna Pracownia Lingwistyki Tekstu i Dyskursu w Krakowie, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Szczeciński) oraz jeden zagraniczny – Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy [Słowacja]).

W imieniu władz dziekańskich Wydziału Filologicznego US uroczystego otwarcia konferencji dokonała dr hab. J. Ignatowicz-Skowrońska, prof. US, dyrektor Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa US. Uczestników konferencji przywitała także przewodnicząca komitetu organizacyjnego dr hab. E. Pajewska, prof. US, która w krótkim słowie wstępnym przedstawiła historię spotkań z cyklu „Dyskursy trzeciego tysiąclecia”. Pierwsza konferencja miała miejsce w 2011 roku również w Ośrodku Wypoczynkowo-Szkoleniowym US w Pobierowie.

¹ Od 1.10.2019 r. jest to Instytut Językoznawstwa Uniwersytetu Szczecińskiego.

Konferencję rozpoczęły obrady plenarne, którym przewodniczył dr hab. Andrzej Moroz (UMK). Część referatową zainicjował prof. dr hab. Piotr Żmigrodzki (IJP PAN) wystąpieniem pt. *Od kudryków do profesora Mariana – o niektórych ciekawostkach (nie tylko) leksykalnych polskiego dyskursu okołonaukowego w drugiej dekadzie XXI wieku*. Materiału do analiz leksykologicznych dostarczyły dwa blogi oraz forum internetowe, prowadzone przez polskich naukowców. Badacz wskazał tendencje zewnętrzne, które aktualnie występują w komunikacji internetowej. Celem referatu było przedstawienie wyników badań leksykalnych źródeł internetowych, wyników analizy struktury nowych jednostek leksykalnych, które pojawiają się w Internecie oraz ich charakterystyka komunikacyjna.

Drugim prelegentem był Dr. h.c. prof. PaedDr. Pavol Odaloš, CSc. (Univerzita Mateja Bela), który wygłosił tekst pt. *Persuazívnosť a manipulačnosť v televíznych reláciách. Persuazívne a manipulačné techniky prezentovania reality a konštruovanie reality*. Przedstawiono w nim mechanizmy prezentowania rzeczywistości w programach telewizyjnych emitowanych obecnie na Słowacji. Dokonano także charakterystyki manipulacyjno-komunikacyjnej koncepcji programów telewizyjnych, głównie dotyczących rodzin słowackich i ich aktualnych problemów życiowych.

Następnie głos zabrał prof. PaedDr. Vladimír Patráš, CSc. (Univerzita Mateja Bela), który przedstawił referat pt. *K sémantike a pragmatike pojmu „alternatívne médium”*. Badacz wyszedł od preliwiarium terminologicznego związanego z „medium alternatywnym”, opisał relewantne cechy takiego medium, wskazał także na ogromny przyrost opisywanych mediów w Internecie (w porównaniu z rokiem 2016 był to przyrost o 1/3). Pod uwagę wzięto przestrzeń internetową Europy Środkowo-Wschodniej z ostatnich pięciu lat.

Ostatnią referentką w czasie obrad plenarnych była dr hab. Iwona Kosek, prof. UWM, która wygłosiła referat pt. *Frazeologiczne pary aspektowe w słownikach i tekstach współczesnej polszczyzny – problemy opisu i użycia*. Wypowiedź dotyczyła zagadnień gramatycznych w parach aspektowych wybranych frazeologizmów. Badaczka wskazała i omówiła trzy problemy: 1. jednostki „symetryczne” i „niesymetryczne”, 2. istnienie więcej niż jednego odpowiednika aspektowego oraz 3. tworzenie wtórnych odpowiedników. Nowe konteksty użycia frazeologizmów, zaprezentowane w referacie, wystąpiły przede wszystkim w prasie oraz na forach internetowych (odnotowane przez Narodowy Korpus Języka Polskiego).

Następnie obrady przebiegały w dwóch sekcjach. W pierwszej – której przewodniczył prof. dr hab. Piotr Żmigrodzki (IJP PAN) – tematyka była szeroka, referaty bowiem dotyczyły różnych rodzajów dyskursu. W sekcji A pierwsza referentka dr Bożena Żmigrodzka (Samodzielna Pracownia Lingwistyki Tekstu i Dyskursu w Krakowie) zaznajomiła słuchaczy z *Wypowiedzią pacjenta/klienta w dyskursie terapeutycznym. Pragmatyczne aspekty autonarracji terapeutycznej na przykładzie piciorysu*, który badaczka zdefiniowała jako autobiograficzny tekst tworzony w trakcie grupowej terapii choroby alkoholowej. Miting grupy AA jest dla piciorysu prymarną sytuacją komunikacyjną. W referacie zarysowano także typowe cechy gatunkowe piciorysu oraz zestawiono go z innymi gatunkami włączonymi w obszar jednego nadrzędnego gatunku, tj. świadectwa przemiany.

Drugą referentką była dr Iwona Steczko (UP), która wygłosiła tekst na temat *Przemian dyskursu funeralnego* oraz ukazała te przekształcenia z perspektywy diachronicznej.

Celem wystąpienia mgra Sebastiana Osińskiego (doktoranta US) pt. *Reelekcja Donalda Tuska – językowi komunikacyjna charakterystyka wypowiedzi w polskich mediach* było ukazanie różnic w formułowaniu przez różne polskie media przekazów informacyjnych na temat jednego konkretnego faktu, tj. reelekcji Donalda Tuska na stanowisko przewodniczącego Rady Europejskiej, która miała miejsce podczas szczytu w Brukseli 9 marca 2017 roku. Pod uwagę wzięto teksty pochodzące z różnych źródeł medialnych, tj. z prasy (dzienniki i tygodniki opiniotwórcze), telewizji (publicznej i komercyjnej) oraz z Internetu. Badania udowodniły, że w przekazach medialnych funkcja ekspresywna dominuje nad funkcją informacyjną, a newsy zostały zastąpione przez komentarze dziennikarzy.

Kolejną referentką była Mgr. Veronika Gondeková (doktorantka Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy), która wygłosiła tekst pt. *Manipulatívnoš' a persuzatívnoš' v televíznych reláciách*. Zadaniem badawczym była analiza wybranych typów relacji telewizyjnych, które rozpatrywano jako produkty medialne. Analizie poddano następujące elementy: język, treść, semantykę oraz obraz, a także sam proces komunikacji w wybranych typach relacji telewizyjnych.

Z referatem Mgr. Veroniki Gondekovej było skorelowane wystąpienie Mgr. Natálie Kolenčíkovej (doktorantki Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy) pt. *Pozícia sociálnych sietí v procese predvolebnej kampane na Slovensku*. Autorka poddała analizie 700 komunikatów ze sfery sieci społecznościowej Facebook i podjęła próbę stworzenia modelu kampanii wyborczej (medialnej) na Słowacji w 2016 roku oraz opisanie dyskursu przedwyborczego realizowanego w gatunkach internetowych. Do swojego wyводу dołączyła rozważania na temat fenomenu postprawdy, ponieważ jest to jedna z obecnie stosowanych technik perswazyjnych charakterystycznych dla publicznej sfery komunikacyjnej.

Ostatni w sekcji A głos zabrał dr Rafał Sidorowicz (US), który mówił na temat *Język wpisów o ekonomii w blogach tematycznych*. Wystąpienie było poświęcone tekstom ekonomicznym publikowanym w polskiej blogosferze. Scharakteryzowano język wpisów dokonywanych przez zawodowych ekonomistów i skonfrontowano go z językiem używanym na blogach anonimowych i prowadzonych przez amatorów. Omówiono także status tzw. blogów eksperckich oraz charakterystyczne cechy języka służącego popularyzowaniu wiedzy o finansach i ekonomii.

W drugiej sekcji zaprezentowano łącznie sześć referatów, w których poruszano zagadnienia onomastyczne, gramatyczne (fonetyczne, składniowe), glottodydaktyczne i frazeologiczne. Przewodniczącym tej sekcji był prof. PaedDr. Vladimír Patráš, CSc.

Pierwszą referentką była dr Beata Afeltowicz, która w referacie pt. *Adaptacje onomastyczne w serii „Pomorskich monografii toponomastycznych”* zajęła się rozumieniem terminu „adaptacja” w badaniach onomastycznych gdańskiego ośrodka naukowego. W 15 tomach serii PMT poruszone zagadnienie było w niemal niezmiennym kształcie rozumiane za Hubertem Górnowiczem jako proces polonizacji lub germanizacji nazw własnych na pograniczu językowym.

Następnie głos zabrali doktoranci Uniwersytetu Szczecińskiego i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Mgr Lidia Lewicka (US) w wypowiedzi na temat *Językowy obraz książki w gwarze uczniowskiej* przedstawiła etymologię leksemu „książka” oraz dokonała jego analizy leksykograficznej. W gwarze uczniowskiej wyszukała, a następnie poddała analizie semantycznej 71 jednostek leksykalnych, nazywających książkę, dziennik klasowy oraz dzienniczek ucznia. Autorka doszła do wniosku, że książka we współczesnej gwarze uczniowskiej jest wartościowana najczęściej ujemnie.

Mgr Łucja Kucicka (UMK) przedstawiła interesujący *Problem statusu nieswobodnych grup syntaktycznych typu „lepiej nie pytaj”*, które stoją na pograniczu leksyki i składni. Doktorantka dokonała charakterystyki cech konstytutywnych omawianej grupy, jej struktury oraz struktury jej wariantów, dokonała opisu mechanizmów składniowych z jej udziałem. Skupiła się także na charakterystyce semantycznej i pragmatycznej analizowanej grupy syntaktycznej.

Po krótkiej przerwie głos zabrała mgr Monika Kasjanowicz (US), wygłaszając glottodydaktyczny referat pt. *Czy matematykę można przedstawić na obrazku, czyli o terminach matematycznych w wybranych słownikach obrazkowych języka niemieckiego jako obcego*, w którym dokonała przeglądu wybranych słowników początkowych do nauki języka niemieckiego. Opisała także powstanie i rozwój leksykografii obrazkowej oraz dokonała analizy sposobów prezentacji przedmiotu matematyki i leksemów matematycznych w słownikach obrazkowych.

Zagadnienie *Innowacji frazeologicznych w wybranych wypowiedziach i wywiadach Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego* przedstawił mgr Damian Syjczak (doktorant US). Źródłem materiału językowego była publikacja *Z dystansu – Aleksander Kwaśniewski. Wywiady i przemówienia z lat 2007–2016*, podstawą rozważań zaś klasyfikacje innowacji frazeologicznych autorstwa Stanisława Bąby.

Obrady w sekcji B zamknął dr hab. Piotr Wojdak (US), który wygłosił referat dotyczący zagadnień gramatycznych, konkretnie fonetycznych – *Kiedy z dwiema kropkami, kiedy z jedną? O zmianach położenia języka w artykulacji wariantów pozycyjnych samogłosek i ich oznaczaniu*. Badacz wziął sobie na cel prześledzenie sposobów oznaczania graficznego zjawiska podwyższenia i uprzednienia artykulacji polskich wokoidów.

Drugi dzień konferencji przebiegał w formie obrad plenarnych, którym przewodniczył dr hab. Piotr Wojdak (US). Pierwszym mówcą był dr hab. Krzysztof Nerlicki, prof. US, który wygłosił tekst pt. *Glosy pragmatyczne we frazeografii dwujęzycznej na przykładzie słowników niemiecko-polskich i polsko-niemieckich*. Analizie poddano słowniki dwujęzyczne i występujące w nich glosy jako elementy leksykonów zawierające dodatkowe informacje o znaczeniu i użyciu związku frazeologicznego. Autor wiele uwagi poświęcił definicji glos oraz ich klasyfikacji, ze szczególnym uwzględnieniem glos pragmatycznych.

Następnie głos zabrał dr hab. Andrzej Moroz (UMK), który przedstawił tekst (napisany wspólnie z dr hab. Małgorzatą Gębką-Wolak – UMK) pt. *Jednostka tekstu prawnego – rozumienie pojęcia*. Badacz przedstawił cechy leksyki specjalistycznej i na tym tle scharakteryzował jednostkę tekstu prawnego (przez tekst prawny rozumiejąc spisane i opublikowane akty normatywne), przede wszystkim skupił się na jej definicji i podaniu cech konstytutywnych.

Ostatnie wystąpiły organizatorki konferencji. Dr hab. Jolanta Ignatowicz-Skowrońska, prof. US zaprezentowała słuchaczom referat pt. „*Łabędzi śpiew*” w *współczesnych słownikach i tekstach*, w którym przedstawiła analizę leksykograficzną tytułowego frazeologizmu, stwierdzając jednocześnie, że jego początki sięgają starożytności. Na podstawie 22 kontekstów zaprezentowała i omówiła użycia kanoniczne oraz wariację wyrażenia *łabędzi śpiew*. Część referatową obrad plenarnych zamknęło wystąpienie dr hab. Ewy Pajewskiej, prof. US pt. *Postprawda. Postfaktyczna epoka w dyskursie medialnym i politycznym*. Badaczka zajęła się pochodzeniem i znaczeniem leksemu *postprawda* i udowodniła, że jest on obecnie przede wszystkim narzędziem walki politycznej, a proces komunikowania z użyciem *postprawdy* ma charakter komercyjny i emocjonalny.

Po ostatnim wykładzie odbyła się dyskusja, w której odniesiono się do wszystkich wygłoszonych w czasie obrad plenarnych referatów. Zwrócono uwagę na konieczność prowadzenia badań nad różnymi typami dyskursów w zmieniającym się świecie, w zmieniających się mediach oraz sposobach komunikacji. Także już w czasie dyskusji organizatorzy podjęli decyzję o potrzebie przygotowania kolejnego symposium z cyklu „Dyskursy trzeciego tysiąclecia”. Ma się ono odbywać co dwa lata, a uczestnicy wstępnie zadeklarowali udział w konsekwentnych spotkaniach. Następnie krótkiego podsumowania i uroczystego zamknięcia konferencji dokonała dr hab. Ewa Pajewska, prof. US.